

INVENTARISATIE RIJKSMONITOREN 2010

Dr. D. de Kool

Rotterdam, November 2010

VOORWOORD

Het openbaar bestuur zet op grote schaal monitoren in. Monitoring van beleid is een dynamisch proces. De omvang van Rijksmonitoring is daarom aan veranderingen onderhevig.

In dit onderzoek heeft het Center for Public Innovation het aantal Rijksmonitoren in 2010 geïnterviewd. Deze studie is een vervolg op eerdere inventarisaties van Rijksmonitoren die door het Center for Public Innovation zijn uitgevoerd.

Onze dank gaat uit naar de contactpersonen van de verschillende overheidsorganisaties die hun medewerking hebben verleend bij het inventariseren van Rijksmonitoren en het verstrekken van aanvullende informatie over relevante ontwikkelingen op het gebied van monitoring.

Dr. Dennis de Kool

Onderzoeker
Center for Public Innovation

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
1 INLEIDING	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel en vraagstelling	7
1.3 Opzet en werkwijze	7
1.4 Leeswijzer	9
2 MONITORING IN HET OPENBAAR BESTUUR	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Opkomst van monitoring	11
2.3 Kenmerken van monitoren	12
3 EMPIRISCHE RESULTATEN RIJKSMONITOREN IN 2010	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Terugblik op Rijksmonitoren in 2003, 2006 en 2008	13
3.3 Rijksmonitoren in 2010	14
4 WETENSCHAPPELIJKE REFLECTIE OP EMPIRISCHE RESULTATEN	21
4.1 Inleiding	21
4.2 Relevante ontwikkelingen	21
4.3 Verklaringen voor de toename van Rijksmonitoring	23
4.4 Paradoxen van rijksmonitoring	24
5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	27
5.1 Inleiding	27
5.2 Conclusies	27
5.3 Aanbevelingen	28
BIJLAGE 1 MONITOREN MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN	35
BIJLAGE 2 MONITOREN MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES	35
BIJLAGE 3 MONITOREN MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN	35
BIJLAGE 4 MONITOREN MINISTERIE VAN DEFENSIE	35
BIJLAGE 5 MONITOREN MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN	36
BIJLAGE 6 MONITOREN MINISTERIE VAN FINANCIËN	36

BIJLAGE 7	MONITOREN MINISTERIE VAN JUSTITIE	36
BIJLAGE 8	MONITOREN MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit	37
BIJLAGE 9	MONITOREN MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP	38
BIJLAGE 10	MONITOREN MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID	39
BIJLAGE 11	MONITOREN MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT	40
BIJLAGE 12	MONITOREN MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT	42
BIJLAGE 13	MONITOREN MINISTERIE VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER	43
BIJLAGE 14	MONITOREN CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK	44
BIJLAGE 15	MONITOREN PLANBUREAU VOOR DE LEEFOMGEVING	45
BIJLAGE 16	MONITOREN SOCIAAL EN CULTUREEL PLANBUREAU	45

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Het openbaar bestuur zet op grote schaal monitoren in. Monitoring van beleid is een dynamisch proces. De omvang van Rijksmonitoring is daarom aan veranderingen onderhevig.

Tegen deze achtergrond heeft het Center for Public Innovation het aantal Rijksmonitoren in 2010 geïnventariseerd. Dit onderzoek is een vervolg op eerdere inventarisaties van monitoren die door het Center for Public Innovation zijn uitgevoerd (De Kool, 2007a; De Kool, 2007b; De Kool, 2008b, De Kool, 2009).

Dankzij het periodiek 'monitoren' van Rijksmonitoring kunnen nieuwe inzichten worden vergaard in de aard en omvang van Rijksmonitoring en relevante ontwikkelingen op het terrein van Rijksmonitoring worden getraceerd. Het inventariseren van Rijksmonitoring is om die reden geen doel op zich, maar een manier om nieuwe kennis op te doen.

1.2 DOEL EN VRAAGSTELLING

De doelstelling van dit onderzoek is het genereren van inzicht in de huidige aard en de omvang van Rijksmonitoring en het signaleren van relevante trends ten aanzien van Rijksmonitoring, mede in het licht van reeds uitgevoerde inventarisaties en studies op dat terrein.

Dit onderzoek omvat de volgende activiteiten:

- (1) Het inventariseren van de aard en omvang van Rijksmonitoring in 2010.*
- (2) Het in kaart brengen van relevante trends op het gebied van Rijksmonitoring door deze gegevens te vergelijken met eerdere inventarisaties.*
- (3) Het analyseren van de empirische resultaten van dit onderzoek, zodat verklaringen kunnen worden gegeven voor de waargenomen trends ten aanzien van Rijksmonitoring.*

1.3 OPZET EN WERKWIJZE

Ordering en afbakening

Bij het inventariseren van de aard en omvang van Rijksmonitoring is gebruik gemaakt van de kennis, ervaring en methodieken van eerder uitgevoerde inventarisaties van Rijksmonitoren (De Kool, 2007a; De Kool 2007b; De Kool, 2008b, De Kool, 2009). Daarnaast is in deze studie een kleinschalige analyse uitgevoerd van de empirische resultaten, zodat verklaringen gegeven kunnen worden voor de waargenomen ontwikkelingen ten aanzien van Rijksmonitoring.

Monitoring is een diffuus begrip. Om die reden zal in hoofdstuk 2 nader aandacht worden besteed aan het operationaliseren van het begrip monitoring. Aan de hand van deze definitie zullen Rijksmonitoren worden geïnventariseerd. Rijksmonitoren worden in deze studie benaderd als alle monitoren die in opdracht van ministeries worden uitgevoerd. Daarnaast is op nationaal niveau een aantal organisaties actief met een relatief onafhankelijke positie, waaronder het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Om vertekening in de gepresenteerde overzichten te voorkomen zijn de monitoren van deze drie organisaties in afzonderlijke overzichten weergegeven.

Iedere Rijksmonitor zal worden vermeld in het overzicht van het ministerie dat fungeert als opdrachtgever. In tegenstelling tot voorgaande inventarisaties zijn de interdepartementale monitoren, namelijk de monitoren waar verschillende ministeries bij betrokken zijn, niet meer vermeld in een apart overzicht, maar ondergebracht bij het ministerie van fungeert als eerste opdrachtgever of aanspreekpunt. Nationale monitoren die worden uitgevoerd op initiatief van stichtingen of andere organisaties vallen dus buiten deze inventarisatie. Een voorbeeld is de Monitor Racisme en Extremisme die jaarlijks wordt uitgebracht op initiatief van de Universiteit Leiden en de Anne Frank Stichting. In 2008 verscheen de achtste rapportage van deze monitor (<http://www.monitorracisme.nl>). Een ander voorbeeld is de Monitor Hoogleraren. Deze monitor is een initiatief van de Stichting de Beauvoir. Ook monitoren die worden uitgevoerd in opdracht van agentschappen (bijvoorbeeld de Dienst Justitiële Inrichtingen of Agentschap NL) vallen, net als voorgaande jaren, buiten het bereik van deze studie.

Werkwijze

Bij deze inventarisatie van Rijksmonitoren is getracht om zoveel mogelijk dezelfde werkwijze te volgen als bij de eerdere inventarisaties in 2003, 2006 en 2008. Als startpunt van deze inventarisatie zijn met behulp van internet en documentenonderzoek actuele overzichten gemaakt van monitoren. Deze overzichten zijn en vervolgens geplaatst in het overzicht van het ministerie dat fungeert als (eerste) opdrachtgever. Daarbij is consequent gezocht met behulp van de zoektermen 'monitor' en 'monitoring'.

Vervolgens zijn deze conceptoverzichten, voor zover dat mogelijk was, ter commentaar voorgelegd aan relevante contactpersonen die bij de betreffende overheidsorganisaties werkzaam zijn. Aan de respondenten is gevraagd om aan te geven of in 2009 en/of 2010 nog nieuwe beleidsmonitoren zijn ontwikkeld en/of reeds bestaande beleidsmonitoren zijn beëindigd, afgestoten en/of samengevoegd. Daarbij dient te worden opgemerkt dat vrijwel geen enkele organisatie dergelijke actuele overzichten 'op de plank' heeft liggen en het verzoek tot het verstrekken van de benodigde gegevens dus doorgaans intern moest worden uitgezet. Aangezien dit geen ideale situatie is voor de betrokken overheidsorganisaties, zijn in deze studie verschillende aanbevelingen geformuleerd om deze situatie te verbeteren.

De overzichten die in dit onderzoek zijn vergaard geven niet alleen een indicatie van de aard en omvang van Rijksmonitoring in 2010, maar ook inzicht in relevante trends. De cijfers uit 2010 kunnen namelijk worden vergeleken met gegevens uit eerdere jaren. Om verklaringen te kunnen bieden voor de gesignaleerde ontwikkelingen zijn de verzamelde empirische gegevens in deze studie nader geanalyseerd.

1.4 LEESWIJZER

In dit hoofdstuk zijn de aanleiding, het doel, de vraagstelling en de opzet en werkwijze van dit onderzoek besproken. In hoofdstuk 2 zal nader worden ingegaan op het begrip monitoring. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van de inventarisatie van Rijksmonitoren in 2010 gepresenteerd en vergeleken met de cijfers uit eerdere jaren. In hoofdstuk 4 zullen de vergaarde empirische gegevens nader worden geanalyseerd, zodat verklaringen kunnen worden gegeven voor de gesignaleerde trends op het gebied van Rijksmonitoring. In hoofdstuk 5 staan de conclusies van dit onderzoek en is een aantal aanbevelingen geformuleerd om ook in de nabije toekomst zicht te kunnen blijven houden op de aard, omvang en trends op het gebied van Rijksmonitoring.

2 MONITORING IN HET OPENBAAR BESTUUR

2.1 INLEIDING

De rijksoverheid zet op grote schaal monitoren in (Engbersen et al, 1997; Vedung, 1997, Albeda, 2002; Bouckaert, De Peuter en Van Dooren, 2003). Voorbeelden zijn de Integrale Veiligheidsmonitor, de Emancipatiemonitor, de Nationale Mobiliteitsmonitor en de Monitor Nota Ruimte. In paragraaf 2.2 wordt kort ingegaan op een aantal ontwikkelingen die van invloed zijn op de toegenomen betekenis van monitoring voor het openbaar bestuur. In paragraaf 2.3 wordt het begrip monitoring nader gedefinieerd aan de hand van onderscheidende karakteristieken.

2.2 OPKOMST VAN MONITORING

In het openbaar bestuur doet zich een aantal ontwikkelingen voor die van invloed zijn op de opkomst van monitoring.

De eerste ontwikkeling is de opkomst van New Public Management (NPM). NPM heeft geresulteerd in een toegenomen aandacht voor de effectiviteit en de meetbaarheid van het overheidsbeleid (Hood, 1991). Als gevolg hiervan heeft NPM prestatiemeting en monitoring een impuls gegeven (Mayne en Zapico-Goni red., 1997; De Bruijn, 2001, 2002; Bouckaert, De Peuter en Van Dooren, 2003).

De tweede ontwikkeling is de hernieuwde zoektocht van de overheid naar nieuwe vormen van sturing (Bekkers, 1994). Hoewel in toenemende mate wordt ingezien dat de sturingsmogelijkheden van de overheid beperkt zijn, blijft de wens om sturing te geven aan maatschappelijke processen sterk aanwezig bij de overheid. De toenemende complexiteit van de moderne samenleving geeft deze sturingsambitie een extra impuls, omdat de overheid haar greep op de maatschappij dreigt te verliezen. Daarnaast hebben de overheid en de samenleving de behoefte om onzekerheden en risico's te reduceren. Monitoring voorziet in de (rationele) behoefte van 'meten is weten'. Vanuit dat oogpunt kan monitoring worden gezien als een reactie op de toenemende complexiteit van de moderne samenleving (Engbersen et al., 1997).

De derde ontwikkeling is de hernieuwde aandacht voor toezicht en verantwoording (Zeef, 1994). Toezicht wordt in toenemende mate in verband gebracht met monitoring en interbestuurlijke relaties (Bekkers, Homburg en Ringeling, 2002; Bestuurlijke Werkgroep Alders, 2005, Ministerie van BZK, 2006). Het afleggen van verantwoording ("rekenschap") wordt eveneens belangrijker voor overheden (Power, 1997). Met behulp van monitoren kunnen overheden burgers informeren over de voortgang van het beleid en overheidsprestaties transparant maken. Met het afleggen van verantwoording kan de legitimiteit van overheden worden verhoogd.

Al deze ontwikkelingen versterken de vraag naar monitoring.

2.3 KENMERKEN VAN MONITOREN

Monitoring is een complex en veelzijdig begrip dat overheden en de wetenschap op uiteenlopende manieren definiëren en conceptualiseren (Poister, 1983; Mayne en Zapico-Goni, 1997; Power, 1997; Ministerie van BZK, 1999). Een afbakening van het concept monitoring is om die reden wenselijk. Op basis van de literatuur kunnen vijf kenmerken van monitoren worden benoemd (Poister, 1983; Verweij, Goezinne en Dijkstra, 1995; Engbersen et al. 1997).

Het eerste kenmerk is dat monitoring een systematisch karakter heeft. Monitoring is een activiteit waarbij sprake is van min of meer gestandaardiseerde meetmethoden en indicatoren.

Het tweede kenmerk is dat monitoring een periodieke activiteit is. Bij monitoring is sprake van herhaalde metingen op vaste momenten (bijvoorbeeld jaarlijks). Een instrument dat eenmalig wordt ingezet, is daarom geen monitor.

Het derde kenmerk is dat monitoren ontwikkelingen volgen. Een noodzakelijke voorwaarde is dat bij monitoren vergelijkingen worden gemaakt tussen verschillende momenten in de tijd.

Het vierde kenmerk is dat monitoring gekoppeld is aan een presentatie in de vorm van een beschrijving. Doorgaans betreft het hier een publicatie in de vorm van een rapportage. Een monitor kan echter ook een digitaal karakter hebben (CD-rom of database). Voorbeelden van digitale monitoren zijn de Regiomonitor Amsterdam en de Watermonitor van het waterschap Aa en Maas (De Kool, 2008a).

Ten slotte besteden monitoren aandacht aan ontwikkelingen die door het openbaar bestuur beleidsrelevant worden geacht. Er is dus sprake van een koppeling met een beleidsprogramma.

In het licht van deze onderscheidende kenmerken dient monitoring nadrukkelijk te worden onderscheiden van eenmalige onderzoeken, benchmarks en beleidsevaluaties. Bij eenmalige onderzoeken ligt namelijk de nadruk op de actuele stand van zaken in plaats van ontwikkelingen. Bij benchmarking ligt de nadruk op vergelijkingen (van prestaties) tussen organisaties op één moment in plaats van verschillende momenten in de loop der tijd. In de praktijk kan wel sprake zijn van monitoren met 'benchmark' karakteristieken. Een voorbeeld daarvan is de inmiddels opgeheven Politie-monitor, waarin niet alleen trends door de tijd werden beschreven, maar prestaties van politiekorpsen in specifieke jaren ook onderling vergeleken konden worden. Ten slotte zijn monitoren ook geen beleidsevaluaties. Bij beleidsevaluaties ligt namelijk de nadruk op oordeelsvorming en waardering in plaats van een beschrijving van de gemeten empirie.

Op basis van bovengenoemde kenmerken kan monitoring worden gedefinieerd als *het systematisch en periodiek volgen en presenteren van beleidsrelevant geachte ontwikkelingen*. Deze definitie zal worden gehanteerd bij de inventarisatie van Rijksmonitoren.

In dit hoofdstuk is nader ingegaan op het fenomeen monitoring in het openbaar bestuur en is monitoring nader gedefinieerd. Deze beredeneerde definitie diende als richtsnoer bij het inventariseren van Rijksmonitoren. In het volgende hoofdstuk worden de resultaten van de inventarisatie van Rijksmonitoren besproken en vergeleken met de cijfers uit eerdere jaren.

3 EMPIRISCHE RESULTATEN RIJKSMONITOREN IN 2010

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de inventarisatie van Rijksmonitoren in 2010 gepresenteerd. Om deze cijfers beter in de juiste context te kunnen plaatsen wordt in paragraaf 3.2 eerst een blik geworpen op eerdere inventarisaties van Rijksmonitoren in 2003, 2006 en 2008. In paragraaf 3.3 worden de hoofdlijnen van de inventarisatie uit 2010 per overheidsorganisatie besproken.

3.2 TERUGBLIK OP RIJKSMONITOREN IN 2003, 2006 EN 2008

Figuur 1 geeft een overzicht van de omvang van Rijksmonitoring vanaf 2003 tot en met 2008.

Initiatiefnemer	2003	2006	2008
Algemene Zaken	2	3	1
BZK	16	19	13
BuZa	2	5	6
Defensie	5	6	7
EZ	12	14	12
Financiën	3	3	3
Justitie	7	8	10
LNV	32	37	37
VROM	14	13	26
VenW	35	35	58
VWS (inclusief RIVM)	58	58	35
OC&W	32	20	30
SZW	7	7	22
CBS (EZ)	45	45	41
SCP (VWS)	7	7	9
RPB (VROM)	5	5	3
Interdepartementaal	18	16	21
Totaal	300	301	334

Figuur 1: Rijksmonitoren in 2008, 2006 en 2003

In 2008 zijn 334 Rijksmonitoren getraceerd (De Kool, 2008b). In vergelijking met de jaren 2006 en 2003 was sprake van een toename van het aantal Rijksmonitoren. Bij acht van de zestien organisaties was het aantal Rijksmonitoren gegroeid, waaronder bij de ministeries van VenW,

OCW en SZW. Ook was het aantal interdepartementale monitoren toegenomen. Bij zes organisaties was het aantal monitoren afgenomen en bij twee organisaties was het aantal monitoren gelijk gebleven. Voor een nadere uiteenzetting wordt verwezen naar de rapportage (De Kool, 2008b).

De vraag is welke ontwikkelingen op het terrein van Rijksmonitoring zich sindsdien hebben voorgedaan? Deze vraag zal worden beantwoord in de volgende paragraaf.

3.3 RIJKSMONITOREN IN 2010

In deze paragraaf worden de empirische resultaten van de inventarisatie van Rijksmonitoren in 2010 per organisatie en op hoofdlijnen besproken. Daarbij wordt met name aandacht besteed aan 'nieuwe' initiatieven of reeds bestaande monitoren die eerder niet zijn getraceerd. De overzichten per organisatie zijn vermeld in aparte bijlagen.

Het Ministerie van Algemene Zaken

Het campagne-effect onderzoek wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de Dienst Publiek en Communicatie. Dit periodieke onderzoek vindt nog steeds plaats. Bij het Ministerie van Algemene Zaken zijn geen nieuwe monitoren ontwikkeld. Op de website wordt melding gemaakt van de Voortgangsrapportage van het Innovatieplatform (IP), maar deze rapportage is geen beleidsmonitor conform de definitie die bij dit onderzoek is gehanteerd. Zie bijlage 1.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB) die in 2008 door de contactpersonen bij BZK was aangemerkt als monitor van dit departement, moet worden vermeld bij het ministerie van Justitie. De Terrorisme Monitor bestaat al langer en is in die zin geen nieuwe monitor, maar wel nieuw in het overzicht. In 2009 verscheen de zesde editie van deze monitor die sinds 2004 jaarlijks wordt uitgevoerd, in samenspraak met de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD). Het doel van het jaarlijks herhalen van dit onderzoek is het monitoren van de publieke opinie rond het onderwerp terrorisme, zodanig dat vergelijkingen kunnen worden gemaakt en op termijn tendensen kunnen worden aangetoond. De Integrale Veiligheidsmonitor (IVM) wordt uitgevoerd door het CBS, in samenwerking met het ministerie van Justitie, de VNG en de korpsbeheerders. Met behulp van deze bevolkingsenquête worden de kabinetsdoelstellingen van het project "Veiligheid begint bij Voorkomen" gemonitord. De voorganger van de IVM, de Veiligheidsmonitor Rijk (VMR) zal vooralsnog in beperkte vorm worden gecontinueerd. Een nieuwe monitor is de nulmeting externe inhuur. De rijksoverheid heeft in 2007 voor de inhuur van externen 1,2 miljard euro uitgegeven. Dit totaalbedrag is de uitkomst van de nulmeting externe inhuur. Deze constatering zal de komende jaren de ijklijn zal zijn voor de uitgaven met betrekking tot externe inhuur. De doelstelling is om de uitgaven externe inhuur op dit niveau te stabiliseren en waar mogelijk te doen dalen. Om de externe inhuur te monitoren zal de minister na de nulmeting jaarlijks een vervolgmeting aan de Tweede Kamer sturen. De laatste nieuwe monitor is de Landelijke Criminaliteitskaart (LCK). De LCK wordt ieder jaar gemaakt door de Dienst IPOL van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) in opdracht van de Raad van Hoofdcommissarissen. De Landelijke criminaliteitskaart heeft de vorm van een monitor. Het boek verschijnt ieder jaar en bestaat uit een landelijke analyse van enerzijds aangiften en anderzijds verdachten. Zie bijlage 2.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken

De contactpersoon bij het ministerie van BuZa meldde dat het instrumentarium ten aanzien van monitoring bij dit departement nog steeds hetzelfde is. De belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van monitoring bij het ministerie van BuZa zijn dat in 2008 in samenwerking met de ambassades in de 40 OS partnerlanden resultaatketens zijn ontwikkeld voor de Meerjarige Strategische Plannen (2008-2011). Deze MJSP's vormen de basis voor de jaarverslagen van de betreffende ambassades. Een andere nieuwe ontwikkeling betreft de start van een traject dat moet leiden tot de ontwikkeling van een 'webbased' versie van de resultatenrapportage. Zie bijlage 3.

Het Ministerie van Defensie

Met het recentelijke vertrek van Nederlandse soldaten uit Uruzgan zal naar verwachting een einde komen aan de Uruzgan-monitor. Deze monitor peilt maandelijks de steun en het draagvlak voor de krijgsmacht onder de Nederlandse bevolking. Aangezien de monitor tijdens de inventarisatie nog werd ingezet, is dit instrument nog vermeld in het overzicht. Inmiddels is wel een verbreed instrument ontwikkeld, namelijk de Monitor Steun en Draagvlak. Dit betreft een doorlopend onderzoek naar de steun en het draagvlak van de Nederlandse bevolking voor de krijgsmacht. Deze monitor wordt uitgevoerd in opdracht van de directie Voorlichting en Communicatie. Ten slotte moet melding worden gemaakt van de Monitor Veranderingen Personeel Veld. Het DienstenCentrum Gedragswetenschappen (GW) heeft deze monitor ontwikkeld. Doel van deze monitor is het doorlopend peilen van gedrag, houding, kennis en opinies van het Defensiepersoneel over de veranderingen in het personeel veld. De Hoofddirectie Personeel (HDP) kan op deze wijze rekening houden met en/of zicht krijgen in de veranderingen bij het personeel en de verschillende doelgroepen. Elk kwartaal worden de uitkomsten van de monitor in een excelbestand aan de HDP geleverd. De uitkomsten worden verspreid onder de defensieonderdelen. Zie bijlage 4.

Het Ministerie van Economische Zaken

De directie Strategie, Onderzoek en Internationale Zaken en het daaronder vallende cluster Onderzoek, Monitoring en Evaluatie is inmiddels opgeheven. Een nieuw ontwikkeld instrument bij het ministerie van EZ is de Monitor Pieken in de Delta. De nulmeting verscheen eind 2008. Een ander nieuw instrument is de Transparantiebenchmark. In januari 2010 verscheen de Transparantiebenchmark 2009. Aangezien dit instrument een beoogd meerjarig karakter heeft, is sprake van een monitor. Datzelfde geldt voor de reeds bestaande Benchmark Gemeentelijk Ondernemersklimaat (BGO) die om die reden ook in eerdere overzichten is vermeld. Zie bijlage 5.

Het Ministerie van Financiën

De Fiscale Monitor is een jaarlijks onderzoek van de Belastingdienst. In 1994 werd dit onderzoek voor het eerst uitgevoerd. In de monitor worden opvattingen en (subjectieve) ervaringen van respondenten onderzocht. De Personeelsmonitor Belastingdienst is het werkbelevingsonderzoek van de Belastingdienst. Deze monitor is een onderzoek dat vanaf 1998 eens per twee jaar wordt gehouden. Een nieuwe monitor is het rapport van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code (commissie Frijns) die eind 2008 verscheen. Op 1 september 2009 heeft de heer Streppel de voorzittershamer van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code van de heer Frijns overgenomen. De nieuwe voorzitter zal samen met een vernieuwde commissie de komende jaren het werk van 'de commissie Frijns' voortzetten. Over boekjaar 2009 en verder zal

gemonitord worden op basis van de geactualiseerde Code. Gezien het meerjarige karakter van deze inspanningen kan terecht worden gesproken van monitoring. Zie bijlage 6.

Het Ministerie van Justitie

De Monitor Veelplegers, die in 2007 nog in ontwikkeling was, is in 2009 verschenen. Dit betreft een doorlopend onderzoek. De nieuwe Monitor Bestrijding Witwassen moet uitvoering geven aan een aanbeveling uit een rapport van de Rekenkamer inzake bestrijding witwassen en terrorismefinanciering en beoogt inzicht te bieden in prestaties en middelen. Deze monitor bevindt zich momenteel in de opstartfase en is daarom in het overzicht vermeld. De 'nieuwe' Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB) was in 2008 in het overzicht van het ministerie van BZK vermeld, maar valt formeel onder het ministerie van Justitie. Het doel van deze monitor is een betrouwbaar en nauwkeurig beeld te schetsen van de aard en omvang van de criminaliteit tegen bedrijven in Nederland, de preventieve maatregelen die zij nemen tegen criminaliteit, de ondervonden schade, het meldingsgedrag van bedrijven en de ontwikkelingen daarin door de jaren heen. Verder is een Monitor Rechtsbestel in ontwikkeling. Deze monitor vloeit voort uit de behoefte aan beleidsinformatie over de ontwikkelingen in het stelsel van geschilbeslechting in de afgelopen jaren. De nieuwe Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit wordt uitgevoerd door het WODC op verzoek van de directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ). De nieuwe Monitor Nazorg vloeit voort uit het interdepartementale programma Veiligheid begint bij Voorkomen (VbbV) dat erop is gericht om de criminaliteit in de periode 2002-2010 met 25 procent te laten dalen. Een andere doelstelling is om de recidive na detentie bij volwassenen met 10 procent te verminderen. De Monitor Nazorg kan voorzien in een antwoord op de vraag of de inspanningen van Justitie en ketenpartners gemeten kunnen worden, wat die inspanningen opleveren en of men op de goede weg is in het behalen van de gestelde doelen. Tevens kan de monitor een indicatie geven hoe het nazorgbeleid uitgevoerd wordt. De monitor zal zich richten op de periode voor, tijdens en na detentie. De laatste monitor in het overzicht betreft de Monitor Rechtsbijstand en Geschiloplossing die eveneens wordt uitgevoerd door het WODC. Zie bijlage 7.

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) is een samenwerkingsverband van overheidsinstellingen bij het monitoren van de natuur in Nederland (De Kool, 2007). Het NEM is in 1995 gestart en de samenwerking is verankerd in een overeenkomst. Het doel is om het verzamelen van gegevens af te stemmen op de informatiebehoefte van de overheid. Het NEM is niet statisch, maar een dynamisch netwerk. Om die reden is het aantal meetnetten gewijzigd in de loop van de tijd. Momenteel vallen onder het NEM vijftien verschillende meetnetten. In 2008 stond het NEM nog vermeld in het overzicht van interdepartementale monitoren. Ook het Florameetnet, de Monitor Nationale Landschappen en het Meetnet verdroging staan niet meer op de lijst van interdepartementale monitoren. Dit verklaart de 'toename' (+ 4) van monitoren bij het ministerie van LNV. Monitoring in het kader van het Kyoto-verdrag stond in het overzicht van 2008 dubbel vermeld (-1). Zie bijlage 8.

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Het ministerie van OCW werkt samen met het CBS op het gebied van onderwijsstatistiek. De Emancipatiemonitor wordt uitgevoerd door SCP en CBS in opdracht van het ministerie van OCW. De nieuwe monitor Gebouwd Erfgoed verscheen eind 2009 als opvolger van de eerste Erfgoedbalans die in april 2009 verschenen is. De monitor Gebouwd Erfgoed meet de staat van

onderhoud van rijksmonumenten. Een contactpersoon bij de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) meldde dat papieren publicaties een aflopende zaak zijn en plaats gaan maken voor digitale producten, bijvoorbeeld in de vorm van webservices. Het ministerie van OCW heeft, na de scholierenprotesten tegen de 1040-urennorm in 2007, de mogelijkheden van online monitoring nader verkend en zet momenteel verschillende digitale doelgroepen- en themamonitoren in om relevante ontwikkelingen op het internet te signaleren. Webmonitoring is een nieuwe vorm van monitoring. In paragraaf 4.2 wordt hier nader aandacht aan besteed. De monitoren van OCW zijn vermeld in bijlage 9.

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

De Statistieken Bijstand en de Statistiek Reïntegratie door Gemeenten (SRG) zijn nieuwe producten die in samenwerking met het CBS tot stand komen. Daarnaast moet melding worden gemaakt van de Trendrapportage arbeidsongeschiktheid en werkhervatting. Deze monitoren zijn in belangrijke mate het gevolg van de financiële crisis. Zie bijlage 10.

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Onder het label Landelijk Meetnet Water vallen verschillende meetnetten die inmiddels zijn samengevoegd, namelijk het Meetnet Zeeuwse Getijdewateren, het Meetnet Noordzee en het Monitoring Systeem Water. In tegenstelling tot eerdere jaren zijn deze meetnetten dus vanaf heden niet meer apart vermeld, maar onder één noemer geplaatst. De samenvoeging van deze meetnetten verklaart de lichte afname van monitoren bij dit ministerie. Een nieuwe monitor is het Onderzoek Verplaatsingen in Nederland (OVIN). Bij dit onderzoek werkt de Dienst Verkeer en Scheepvaart (DVS) samen met het CBS. De dertiende editie van Water in Beeld (2010) is de laatste in de huidige vorm. Met ingang van 2011 krijgt de voortgangsrapportage een andere opzet, die aansluit bij de indeling van het Nationaal Waterplan 2009-2015. Daarnaast is het onderscheid tussen landelijke en regionale watermonitoringsprogramma's komen te vervallen. Dit past allemaal in een tendens van uniformering van de werkzaamheden van Rijkswaterstaat. Ten slotte is het ministerie van Verkeer en Waterstaat ook actief op het gebied van webmonitoring. Bij dit departement volgen ambtenaren de digitale fora nauwgezet om relevante zaken tijdig te signaleren en te analyseren. In dat kader wordt gesproken van 'slim luisteren'. Zie bijlage 11.

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Het ministerie van VWS kent geen centrale directie beleidsmonitoring, onderzoek of kennis. Op verschillende plaatsen binnen het ministerie vindt uiteraard wel monitoring plaats. Daarbij zijn uiteenlopende organisaties betrokken, namelijk het RIVM, NZA, CVZ, SCP, Trimbos-instituut, IVZ en NIVEL. De contactpersoon bij VWS heeft aangegeven RIVM-monitoren over milieuaspecten als 'VWS-oneigenlijke monitoren' te beschouwen. Desondanks zijn deze monitoren, net als voorgaande jaren, wel in het overzicht vermeld. Formeel is het RIVM namelijk een zelfstandig onderdeel van het ministerie van VWS. Verder maakt de contactpersoon bij VWS melding van het bestaan van veel databestanden. Deze databestanden kunnen input leveren aan monitoren. Het Nationaal Kompas Volksgezondheid en de Nationale Atlas Volksgezondheid zijn bijvoorbeeld te beschouwen als toeleveranciers van basisinformatie voor de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) en de Zorgatlas. Om die reden zijn alleen de laatste twee instrumenten als monitor benoemd. Soms is bij de aanvang van onderzoek nog niet bekend of het onderzoek een eenmalig of een meerjarig karakter zal hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor verschillende monitoren van het NZA, die om die reden niet allemaal in het overzicht zijn opgenomen. Pas bij

meerjarige onderzoeken is sprake van monitoring. De kwaliteit van de zorg is een relevant issue bij het ministerie van VWS. Momenteel wordt een instrument ontwikkeld om de kwaliteit van zorg te meten, maar dat instrument is nog niet solide genoeg om te vermelden in het overzicht. De lokale en nationale monitoren Jeugdgezondheid, Volksgezondheid en Gezondheid Ouderen zijn een initiatief van GGD Nederland, ActiZ en RIVM en daarom niet vermeld in het overzicht. Net als voorgaande jaren zijn de monitoren die op verzoek van het ministerie van VWS worden uitgevoerd door het RIVM (bijvoorbeeld de Zorgbalans, de Zorgatlas en de Monitor Gezondheidsachterstanden) en het Trimbos Instituut (bijvoorbeeld de Nationale Drugsmonitor) eveneens vermeld in dit overzicht. Verder moet worden opgemerkt dat onder een aantal monitoren deelprodukten vallen, bijvoorbeeld de Nationale Monitor Geestelijke Gezondheid, waar verschillende doelgroepen, bijvoorbeeld ouderen, onderwerp van monitoring zijn. Nieuwe monitoren zijn: de monitor eigen risico, de monitor zorgverzekeringsmarkt, de monitor huisartsenzorg, de monitor medisch specialistische zorg, de monitor sportbeleid, de VWS-verzekerdenmonitor, de monitor dure geneesmiddelen en de monitor contractering farmacie. De monitor Hulpmiddelen van het CVZ wordt inmiddels gecontinueerd in de GIPeilingen en de Kernmonitor Zorg Registratie Systeem heet inmiddels ABZW Zorgregistratiesysteem. Ten slotte zijn er nog monitoren op het gebied van VWS die niet in opdracht van VWS, maar door veldpartijen worden gemaakt. Deze monitoren zijn niet vermeld in het overzicht. Zie bijlage 12.

Het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Net als bij het ministerie van VWS zijn er bij VROM verschillende beleidsdirecties die zich bezighouden met monitoring, maar deze hebben geen totaaloverzicht. Net als voorgaande jaren zijn de drie DG's (DG Ruimte, DG Milieu en DG Wonen) daarom apart benaderd. De coördinatiegroep voor monitoring bij DGM is inmiddels opgeheven en de betreffende contactpersoon elders gedetacheerd. Momenteel ontwikkelt het onderdeel Wonen, Wijken en Integratie (WWI) in samenspraak met het ministerie van Justitie de monitor Criminaliteit onder herkomstgroepen. Andere nieuwe monitoren in het overzicht zijn de Emissie-monitor en de Milieumonitor Straling. Deze monitoren stonden in 2008 vermeld in het overzicht interdepartementale monitoren. Zie bijlage 13.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek

Momenteel vindt bij het CBS een herprioritering plaats van het statistisch programma van het CBS. In het kader van dat project wordt het volledige programma van het CBS doorgelicht en beoordeeld op gebruik en maatschappelijk nut van de informatie (CBS, Jaarplan 2010, p. 15). Daarnaast is sprake van vernieuwingen op het terrein van economische statistieken. De huidige economische situatie versterkt de behoefte bij onder meer beleidsmakers, bedrijfsleven en media aan een gestructureerd overzicht van indicatoren en sectoren waarin de economische ontwikkelingen en omslagpunten in de economie het eerst zichtbaar zijn (CBS, Jaarplan 2010, p. 35). In dat kader is de Factsheet Conjunctuur op de website van het CBS geïntroduceerd. De Factsheet Conjunctuur is een monitor van de conjuncturele ontwikkelingen. De maandstatistiek Detailhandel heet inmiddels Monitor Detailhandel. Deze monitor verschijnt ieder kwartaal. De sociaal-economische maandstatistieken heten inmiddels sociaal-economische trends. Nieuwe monitoren zijn de Monitor zakelijke diensten, de Monitor Motor- en Autobranche (die ieder kwartaal verschijnt), de Monitor Handel en Horeca, de Monitor Schoonmaakbranche, de Monitor Architecten en Ingenieurs, de Monitor Uitzendbranche, de Monitor Reclamebranche, de Monitor Computerbranche, de Monitor Juridisch en Economische Diensten en de Monitor Dienstenprijzen.

In ontwikkeling zijn de Statistiek Incidentele Loonontwikkeling en de Arbeidsmarktspanningsmeter. De Arbeidsmarktspanningsmeter is een grafisch instrument om ontwikkelingen op de arbeidsmarkt te analyseren en te karakteriseren (CBS, Jaarplan 2010, p. 47). De opkomst van deze monitoren kan niet los worden gezien van de financiële crisis. Zie bijlage 14.

Het Planbureau voor de Leefomgeving

Het Milieu en Natuurplanbureau (MNP) en het Ruimtelijk Planbureau (RPB) zijn inmiddels gefuseerd tot het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Op de website van het PBL zijn verschillende monitoren vermeld, namelijk het Compendium voor de Leefomgeving (opvolger van Milieucompndium en Natuurcompndium), de Ruimtemonitor, de Emissieregistratie, de Staat van het Klimaat, de Monitor Schoon en Zuinig, de Natuurbalans, de Milieubalans en de Monitor Nota Ruimte. De Milieubalans en de Monitor Nota Ruimte worden uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VROM. Deze monitoren zijn daarom in het overzicht van dit departement vermeld. De Natuurbalans wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van LNV en is daarom in het overzicht van dit departement vermeld. De Staat van het Klimaat is een nieuwe monitor en wordt uitgegeven door het Platform Communication on Climate Change (PCCC), waarin het PBL participeert. De monitor Schoon en Zuinig verscheen in 2009 en vloeit voort uit een samenwerking tussen het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) en SenterNovem (inmiddels gefuseerd tot Agentschap NL), het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en Ordina. In 2009 is voor het eerst de Monitor Duurzaam Nederland 2009 verschenen. Deze monitor is ontwikkeld op verzoek van het kabinet door het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Centraal Planbureau, het Planbureau voor de Leefomgeving en het Sociaal en Cultureel Planbureau. De monitor moet een beeld geven van de duurzaamheid van de Nederlandse samenleving. Zie bijlage 15.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau

De contactpersoon bij het SCP heeft verwezen naar de publicatieoverzichten van 2009 en 2010 die op de website van het SCP zijn vermeld. De Sociale Staat van Nederland (SSN) verschaft een cijfermatig overzicht van de stand van veel zaken in Nederland. Dit rapport verschijnt om het jaar. Het Jaarrapport Integratie beschrijft aan de hand van uiteenlopende indicatoren ontwikkelingen in de integratie van niet-westerse migranten en hun kinderen in Nederland. Maten voor Gemeenten is een analyse van de prestaties van de lokale overheid. Van het Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB) verschijnt ieder kwartaal een rapportage. De Trendrapportage arbeidsongeschiktheid en werkhervatting is een gezamenlijk produkt van het SCP en het CBS. Zie bijlage 16.

Figuur 2 geeft een overzicht van de omvang van Rijksmonitoren in 2010 vergeleken met voorgaande jaren.

Initiatiefnemer	2003	2006	2008	2010
Algemene Zaken	2	3	1	1
BZK	16	19	13	15
BuZa	2	5	6	6
Defensie	5	6	7	9
EZ	12	14	12	13
Financiën	3	3	3	4
Justitie	7	8	10	15
LNV	32	37	37	40
VROM	14	13	26	32
VenW	35	35	58	57
VWS	58	58	35	42
OCW	32	20	30	32
SZW	7	7	22	25
CBS	45	45	41	53
SCP	7	7	9	10
PBL	5	5	3	6
Interdepartementaal	18	16	21	-
Totaal	300	301	334	360

Figuur 2: Omvang Rijksmonitoring

CONCLUSIE

In 2010 heeft Rijksmonitoring in Nederland een omvang van 360 monitoren. In vergelijking met eerdere jaren is (wederom) sprake van een lichte toename.

In het volgende hoofdstuk zijn de uitkomsten van deze inventarisatie onderwerp van een nadere beschouwing.

4 WETENSCHAPPELIJKE REFLECTIE OP EMPIRISCHE RESULTATEN

4.1 INLEIDING

In het vorige hoofdstuk is de omvang van Rijksmonitoring in 2010 geïnventariseerd en vergeleken met cijfers uit voorgaande jaren (2008, 2006 en 2003). In dit hoofdstuk worden de cijfers onderworpen aan een nadere beschouwing, zodat ook inzicht kan worden vergaard in de aard van Rijksmonitoring en nieuwe relevante ontwikkelingen ten aanzien van monitoring.

4.2 RELEVANTE ONTWIKKLINGEN

Op het terrein van monitoring is sprake van enkele nieuwe ontwikkelingen.

Webmonitoring

Mede als gevolg van de opmars van sociale media is bij de Rijksoverheid de behoefte ontstaan om ook relevante ontwikkelingen, berichten en discussies in de virtuele publieke ruimte te signaleren, zodat tijdig op eventuele 'strategische risico's' worden geanticipeerd (zie Bekkers e.a., 2009). In dat kader kan een onderscheid worden gemaakt tussen een passieve en een actieve variant van online monitoring. Bij de passieve variant is uitsluitend sprake van het signaleren en 'binnenhalen' van relevante signalen in de virtuele wereld, zonder dat de organisatie op deze informatie reageert. Deze variant wordt ook wel webmonitoring genoemd. Bij de actieve variant is niet alleen sprake van signaleren, maar ook van reageren door ambtenaren van de betreffende organisatie, bijvoorbeeld door onjuiste informatie te corrigeren of te nuanceren. Deze variant wordt ook wel webcare genoemd. Verschillende bedrijven (UPC, ING, Cendris, etc.) zetten webcare in als vorm van reputatiemanagement. De Rijksoverheid is daar vooralsnog terughoudend in. Ambtelijke online activiteiten brengen namelijk ook risico's en dilemma's met zich mee (De Kool, 2010).

Opkomst van geografisch-georiënteerde monitoren

Monitoren zijn doorgaans gevuld met cijfers, tabellen, figuren en tekst. In toenemende mate worden ook digitale kaarten gebruikt om relevante beleidsontwikkelingen inzichtelijk te maken. Deze ontwikkeling hangt samen met de toenemende betekenis van geografische informatiesystemen (GIS) voor het beleidsproces (Greene, 2003; Bekkers en Moody in Bekkers et al, 2006; Moody, 2010). Zo spelen GIS bijvoorbeeld een belangrijke rol bij natuurmonitoring (Ministerie van LNV), watermonitoring (Ministerie van VenW), monitoring van ruimtelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld in de Monitor Nota Ruimte (Ministerie van VROM) en monitoring van de volksgezondheid, bijvoorbeeld de Nationale Atlas Volksgezondheid (Ministerie van VWS). Overigens spelen GIS-georiënteerde monitoren niet alleen op nationaal niveau, maar ook op regionaal niveau een belangrijke rol. Voorbeelden zijn de (digitale) Watermonitor van het waterschap Aa en Maas en de Regiomonitor Amsterdam (De Kool, 2008a).

Digitalisering van monitoring

De digitalisering van de maatschappij lijkt een onomkeerbaar proces te zijn (Center for Public Innovation, 2007). Deze digitalisering heeft ook gevolgen voor monitoring. In toenemende mate zijn monitoren, al dan niet uitsluitend, op internet te raadplegen. De Monitor Nota Ruimte van het ministerie van VROM wordt bijvoorbeeld niet alleen uitgebracht als rapport, maar is ook op internet te raadplegen. De betreffende website voorziet belangstellenden bovendien van extra achtergrondmateriaal (www.pbl.nl/nl/themasites/monitornotaruumte/). Ook de beoogde internetversie van de Resultatenrapportage van het ministerie van BuZa is een voorbeeld van een digitale monitor. Het is niet uitgesloten dat schriftelijke rapporten langzaam plaats gaan maken voor digitale producten. In de beleving van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) van het ministerie van OCW zijn papieren publicaties bijvoorbeeld een aflopende zaak. Ook een respondent van het CBS constateert dat 'papieren publicaties op hun retour zijn'. Digitalisering van monitoring is niet alleen een nationaal fenomeen. Ook op regionaal en lokaal niveau treffen we veel elektronische publicaties aan. Voorbeelden van digitale provinciale monitoren zijn 'Provincie Op Maat' en de website van de Provincie-monitor (www.watdoetjeprovincie.nl). Een ander regionaal voorbeeld is de digitale Watermonitor van waterschap Aa en Maas. Een voorbeeld van een lokale digitale monitor is de Stadsmonitor van de gemeente Amsterdam.

Kwalitatieve monitoring

Doorgaans hebben monitoren een kwantitatief karakter en staan cijfermatige 'objectieve' beschrijvingen van relevante beleidsontwikkelingen centraal. In toenemende mate ontstaat bij beleidsmakers ook behoefte aan inzicht in het kwalitatieve verhaal achter de gepresenteerde cijfers. Mede als gevolg van deze behoefte is een toename van monitoring zichtbaar waarbij sprake is van een combinatie van objectieve en subjectieve indicatoren. Deze combinatie treffen wij bijvoorbeeld aan bij de Monitor Nota Ruimte van het ministerie van VROM. Naast deze 'objectieve' monitor verschijnt ook een monitor waarin de 'subjectieve' beleving van groen en landschap wordt gemeten. Dit is de zogeheten Belevingswaardenmonitor. Een ander voorbeeld is de Fiscale Monitor van de Belastingdienst waarin ook subjectieve ervaringen van burgers worden gemeten. Het CBS heeft aangegeven dat de statistische informatie over het (subjectieve) welzijn van de bevolking, ofwel de 'kwaliteit van het bestaan' de komende jaren wordt uitgebreid (CBS, Jaarplan 2010, p. 44).

Opkomst monitoringportalen

In lijn met de voortschrijdende digitalisering is ook een opkomst van monitoringportalen waar te nemen. Een voorbeeld is het portaal www.zorggegevens.nl, waarop registraties en zorggegevens zijn te raadplegen. Deze site is momenteel nog in ontwikkeling en zal moeten uitgroeien tot een digitaal discussieplatform. Een ander interessant initiatief is www.monitoringportaal.nl. Deze website is eind 2008 gelanceerd als internetportaal voor documenten, personen en instanties op het gebied van milieumonitoring. Deze website is een initiatief van het Interprovinciaal Overleg, het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en van de ministeries van VROM, LNV en VenW. Bezoekers van de website kunnen zoeken naar producten, organisaties, overleggroepen en deskundigen op het terrein van (milieu) monitoring.

Monitoring als gevolg van EU-regelgeving

Richtlijnen van de Europese Unie vereisen inspanningen van de lidstaten op het gebied van monitoring. Voorbeelden zijn monitoring door het ministerie van LNV in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) en monitoring door het ministerie van VenW in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Ook nieuwe EU-regels kunnen nieuwe statistische verplichtingen tot gevolg hebben. Het CBS ziet hier een taak voor zichzelf weggelegd (CBS, Jaarplan 2010, p. 17).

Wijk- en buurtmonitoring

De lokale leefomgeving van de burger, waaronder de wijk, is een belangrijker aangrijpingspunt voor het overheidsbeleid geworden (WRR, 2005). Dat blijkt onder meer uit de 'wijkaanpak' van het ministerie van VROM, die onder meer heeft geresulteerd in de Outcomemonitor Wijkaanpak. Ook het CBS zet in op het uitbreiden van (statistische) informatie op het niveau van wijken en buurten. In 2009 is bij het CBS een onderzoek gestart om een straatstatistiek te ontwikkelen (CBS, Jaarplan 2010, p. 42).

Monitoring van actuele issues

Veel nieuwe monitoren vloeien voort uit actuele maatschappelijke vraagstukken. Dat is het sterkst zichtbaar bij monitoren die (indirect) het gevolg zijn van de financiële crisis. In het Jaarplan van het CBS lezen we: "de huidige economische situatie versterkt de behoefte bij onder meer beleidsmakers, bedrijfsleven en media aan een gestructureerd overzicht van indicatoren en sectoren waarin de economische ontwikkelingen en omslagpunten in de economie het eerst zichtbaar zijn" (CBS, Jaarplan 2010, p. 35). Veel nieuwe economische statistieken zijn dus het gevolg van financiële crisis. Ook de Monitor Externe Inhuur van het ministerie van BZK kan niet los worden gezien van de financiële crisis en de noodzaak om kosten te besparen. Een ander relevant maatschappelijk issue is de zorg, mede in het kader van de toenemende vergrijzing en oplopende kosten in de medische zorg. Ook veiligheid is een relevant thema op de maatschappelijke en politieke agenda. De aandacht van de overheid voor dit thema heeft onder meer geresulteerd in de Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB) en de Integrale Veiligheidsmonitor (IVM) van het ministerie van BZK en de Monitor Nazorg van het ministerie van Justitie.

4.3 VERKLARINGEN VOOR DE TOENAME VAN RIJKSMONITORING

Uit dit onderzoek blijkt dat in 2010 wederom sprake is van een toename van monitoring. In paragraaf 2.2 zijn enkele algemene ontwikkelingen beschreven die van invloed kunnen zijn op de opkomst van monitoring. In deze paragraaf zullen specifieke verklaringen worden aangereikt voor de toename van rijksmonitoring. In dat kader kan een onderscheid worden gemaakt tussen een rationale, een politieke, een culturele en een technologische verklaring.

Rationele verklaring: cognitieve onzekerheidsreductie

Het periodiek verzamelen van informatie door middel van monitoring vloeit voort uit de rationale behoefte om onzekerheden te reduceren. In dat kader is monitoring een vorm van cognitieve onzekerheidsreductie. Monitoring kan dus als een logische reactie worden gezien op het verlies van over- en inzicht in de moderne samenleving (Engbersen et al., 1997). De financiële crisis heeft bepaalde onzekerheden verhoogd. De recente opkomst van financiële monitoren is dus

verklaarbaar vanuit de hedendaagse behoefte om deze actuele onzekerheden te pareren. Daarnaast kunnen monitoren ook logischerwijs voortvloeien uit vragen vanuit de Tweede Kamer, waarbij een ministerie (structurele) informatie toezegt naar aanleiding van bijvoorbeeld incidenten. Degelijke monitoren kunnen een opportunistisch karakter hebben. De paradox is echter dat nieuwe monitoren weer nieuwe vragen en onzekerheden op kunnen roepen, hetgeen de accumulatie van monitoring versterkt, met alle risico's vandien ('information overload').

Politieke verklaring: handhaving van machtsposities

Kennis is macht. Mede om die reden kan monitoring niet los worden gezien van de politiek-strategische context waarin ministeries opereren. Monitoring kan daarbij niet los worden gezien van de behoefte om strategische posities te creëren of te versterken, bijvoorbeeld het opbouwen of handhaven van een kennismonopolie op specifieke beleidsdomeinen. Dit verklaart het gegeven dat ministeries bij voorkeur 'eigen' instrumenten ontwikkelen om relevante ontwikkelingen op 'hun' beleidsdomein te signaleren (De Kool, 2007a, De Kool, 2008a). Bovendien heeft monitoring een structureel karakter. Dat betekent in de praktijk dat doorgaans specifieke afdelingen zijn belast met monitoring. Een gevolg daarvan is dat afdelingen of mensen hun bestaansrecht mede kunnen ontlenen aan een kennismonopolie dat in specifieke monitoren tot uitdrukking wordt gebracht. Dat maakt het in de praktijk lastig om monitoren op te heffen, omdat posities van mensen of afdelingen op het spel kunnen staan.

Cultureel: institutionalisering en ritualisering

De noodzaak van monitoring wordt ook mede gevoed door de institutionele setting waarin mensen en organisaties opereren. Het gegeven dat op een specifiek beleidsdomein een monitor bestaat is voor een deel ook een expressie van het belang dat een organisatie hecht aan het ingezette beleid als zodanig. Op deze manier is monitoring ook voor een deel het codificeren van betekenis (ritualisering). Daarom kan het opheffen van monitoren al dan niet terecht de indruk wekken dat een organisatie geen belang meer hecht aan structurele informatie over een specifiek beleidsdomein. Deze realiteit levert een verklaring voor het feit dat het doorgaans veel eenvoudiger is om een nieuwe monitor te ontwikkelen, dan een 'geïnstitutioniseerd' instrument op te heffen.

Technologisch: aanbod creëert vraag

Nieuwe technologische toepassingen vereenvoudigen en faciliteren het verzamelen, delen, combineren, bewerken presenteren van grote hoeveelheden gegevens. Monitoring is in hoge mate een gedigitaliseerd proces. Veel monitoren hebben een aanbodgericht karakter. Aanbod creëert vraag, zodat de vraag naar nieuwe informatieproducten en acute gegevens doorgaans een extra impuls krijgt. Een risico dat daarbij op de loer ligt is 'information overload'.

4.4 PARADOXEN VAN RIJKSMONITORING

Rijksmonitoring brengt (impliciet) ook enkele paradoxen aan het licht.

Signaleringsparadox

Nieuwe ICT-toepassingen maken het aanlokkelijk om steeds meer informatie te verzamelen met behulp van monitoring. Het beschikken over meer informatie kan echter nieuwe beleidsvragen en meer onzekerheden oproepen. In plaats van meten is weten als onzekerheidsreductie kan

monitoring dus ook meer onzekerheden en gevoelens van onmacht oproepen en lacunes in de informatievoorziening zichtbaar maken. Om een ongelimiteerd verzamelen van meer informatie te voorkomen is het raadzaam om informatiebehoeften in plaats van het informatieaanbod centraal te stellen.

Sturingsparadox

Monitoren kunnen resulteren in sterke sturingsambities van overheidsorganisaties. Te krachtige sturing kan echter weerstand oproepen en strategisch gedrag uitlokken. Dat laatste maakt effectieve sturing lastig. Strategisch gedrag kan zodoende het sturingspotentieel van monitoren ondermijnen. Om die reden is het raadzaam om monitoren niet te krachtig als sturingsinstrument in te zetten.

Decentralisatieparadox

Decentralisatie van beleid gaat soms gepaard met een centralistische behoefte om zicht te blijven houden op de uitvoering van beleid met behulp van monitoren. Dit kan resulteren in een nationaal instrument dat te ver af staat van de belevingswereld van decentrale actoren. Om die reden is het raadzaam om bij decentraal beleid ook de verantwoordelijkheid voor monitoring niet centraal, maar decentraal te beleggen, dus op het niveau dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het beleid dat onderwerp is van monitoring.

Communicatieparadox

Monitoren kunnen een continue stroom van informatie tot gevolg hebben. Als gevolg daarvan kan verzadiging optreden, waardoor men ongevoelig(er) wordt voor nieuwe signalen uit monitoren. Om die reden is het raadzaam om de informatiestromen en signalen die monitoren genereren gedoseerd te communiceren.

Leerparadox

Meetindicatoren verliezen na verloop van tijd hun zeggingskracht, omdat de beleidsomgeving aan verandering onderhevig is (dynamiek). Bij monitoring moet daarom regelmatig de vraag worden gesteld of het instrument nog meet wat men wil weten. Daarom is het wenselijk om monitoren en de meetindicatoren regelmatig kritisch onder de loep te leggen om te beoordelen of ze nog voldoen in de huidige beleidscontext.

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 INLEIDING

Dit onderzoek heeft inzicht verschaft in de actuele aard en omvang van Rijksmonitoring en relevante ontwikkelingen op dat vlak. In paragraaf 5.2 staan de conclusies van dit onderzoek. In paragraaf 5.3 zijn enkele aanbevelingen geformuleerd.

5.2 CONCLUSIES

Bij dit onderzoek stonden drie activiteiten centraal:

- (1) *Het inventariseren van de aard en omvang van Rijksmonitoring in 2010.*
- (2) *Het in kaart brengen van relevante trends op het gebied van Rijksmonitoring door deze gegevens te vergelijken met eerdere inventarisaties.*
- (3) *Het analyseren van de empirische resultaten van dit onderzoek, zodat verklaringen kunnen worden gegeven voor de waargenomen ontwikkelingen ten aanzien van Rijksmonitoring.*

Ten aanzien van de aard en omvang kan worden geconstateerd dat het aantal Rijksmonitoren in 2010 wederom (licht) is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Zie figuur 3.

Initiatiefnemer	2003	2006	2008	2010
Algemene Zaken	2	3	1	1
BZK	16	19	13	15
BuZa	2	5	6	6
Defensie	5	6	7	9
EZ	12	14	12	13
Financiën	3	3	3	4
Justitie	7	8	10	15
LNV	32	37	37	40
VROM	14	13	26	32
VenW	35	35	58	57
VWS	58	58	35	42
OCW	32	20	30	32
SZW	7	7	22	25
CBS	45	45	41	53
SCP	7	7	9	10
PBL	5	5	3	6
Interdepartementaal	18	16	21	-
Totaal	300	301	334	360

Figuur 3: Omvang Rijksmonitoring

Aannemelijke verklaringen voor deze trend zijn rationeel, politiek, cultureel en/of technologisch van aard. Een rationele verklaring is de behoefte om onzekerheden te reduceren. De huidige financiële crisis heeft het gevoel van onzekerheid verhoogd. Onzekerheden kunnen worden gereduceerd door periodiek (financiële) gegevens te verzamelen, zodat de Rijksoverheid op zijn minst de relevante ontwikkelingen in het vizier heeft. “De huidige economische situatie versterkt de behoefte bij onder meer beleidsmakers, bedrijfsleven en media aan een gestructureerd overzicht van indicatoren en sectoren waarin de economische ontwikkelingen en omslagpunten in de economie het eerst zichtbaar zijn” (CBS, Jaarplan 2010, p. 35).

Een politieke verklaring is de strategische behoefte van overheidsorganisaties om machtsposities, waaronder kennismonopolies, te handhaven. Organisaties of afdelingen ontlenen vaak voor een deel hun bestaansrecht aan monitoring en opheffen van monitoren brengt de eigen positie in gevaar of kan, al dan niet terecht, de indruk wekken dat de overheid bepaalde beleidsprogramma's niet (meer) serieus neemt.

Een culturele verklaring moet worden gezocht in het feit dat monitoring een meerjarig karakter heeft en daarom leidt tot institutionalisering van informatieverzameling op specifieke beleidsdomeinen. Het gevolg is dat monitoring een vanzelfsprekend en betekenisvol onderdeel wordt binnen organisaties.

Een technologische verklaring is het gegeven dat digitalisering het verzamelen, delen en presenteren van gegevens faciliteert en aanzienlijk vereenvoudigt en als gevolg hiervan monitoring stimuleert. Deze aanbodgerichte oriëntatie creëert vraag.

Daarnaast zijn in de deze studie verschillende ontwikkelingen op het gebied van (Rijks)monitoring getraceerd. Dit zijn de opkomst van webmonitoring, geografisch-georiënteerde monitoren, de digitalisering van monitoren, kwalitatieve monitoring, de ontwikkeling van monitoringportalen, monitoring als gevolg van Europese rapportageverplichtingen, wijk- en buurtmonitoring en monitoring van actuele maatschappelijke en financiële issues.

5.3 AANBEVELINGEN

Uit de inzichten die in dit onderzoek zijn vergaard vloeien enkele aanbevelingen voort.

Ontwikkeling Rijksmonitoringportaal

Uit deze en voorgaande inventarisaties is gebleken dat het voor ministeries ingewikkeld is om overzichten van Rijksmonitoren boven tafel te krijgen, terwijl dat wel wenselijk is om overlap te voorkomen en bij nieuwe informatiebehoeften aan te kunnen haken op reeds bestaande monitoren. Met behulp van Web 2.0 tools is het in principe goed mogelijk om informatie met betrekking tot Rijksmonitoren te verzamelen, te ordenen, te delen, te presenteren en te actualiseren. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de uitbreiding van het reeds bestaande monitoringportaal (www.monitoringportaal.nl) tot een Rijksmonitoringportaal. Een voordeel van een digitale applicatie is dat nieuwe ontwikkelingen, bijvoorbeeld de ontwikkeling van een nieuwe monitor, eenvoudig kunnen worden aangemeld en verwerkt, zodat het portaal actuele informatie bevat en daarmee een waardevolle bron van informatie kan zijn voor alle mensen binnen en buiten de rijksoverheid kan zijn die zich professioneel bezighouden met monitoring. In plaats van het verzamelen van informatie moet de nadruk dus meer worden gelegd op het delen van informatie.

Vraaggerichte oriëntatie

Veel monitoren hebben een aanbodgericht karakter en worden als informatieprodukt aangeboden met de impliciete gedachte dat andere partijen waarschijnlijk iets nuttigs met de gegevens kunnen doen. De digitalisering van de maatschappij stimuleert het aanbieden van nieuwe informatieproducten met 'information overload' als mogelijk gevaar. Veel beter zou het zijn om bij monitoring primair de beleidsvragen en structurele informatiebehoeften van overheidsorganisaties zelf centraal te stellen. Deze behoefte moet idealiter gekoppeld zijn aan meerjarige beleidsprogramma's en niet worden gevoed door de 'politieke waan van de dag'. Monitoren zijn namelijk niet bedoeld om te voorzien in sterk wisselende informatiebehoeften.

Literatuur

Albeda, H.D. (2002) "10 voor meten, 5 voor gebruik: over prestatiemeting en monitoring", Stichting rekenschap <http://www.rekenschap.nl>.

Bekkers, V.J.J.M. (1994) *Nieuw vormen van sturing en informatisering*, Eburon: Delft (proefschrift).

Bekkers, V.J.J.M., Homburg, V.M.F., Ringeling, A.B. (2002) "Informatierelaties in toezichtsarrangementen" in: *Bestuurswetenschappen*, nummer 6, pp 481-501.

Bekkers, V.J.J.M. en R. Moody (2006) "Geographical Information Systems and the policy formulation process: the emergence of a reversed mixed scanning mode?" in: V.J.J.M. Bekkers, H. van Duivenboden en M. Thaens (2006) *Information and communication technology and public innovation: assessing the ICT-driven modernization of public administration*, IOS Press: Amsterdam e.a., pp. 103-120.

Bekkers, V.J.J.M. e.a. (2009) *De virtuele lont in het kruitvat. Welke rol spelen de oude en nieuwe media in de micromobilisatie van burgers en hun strijd om politieke aandacht?* Uitgeverij Lemma: Den Haag.

Bestuurlijke Werkgroep Alders (2005) *Interbestuurlijk toezicht herijkt: toe aan nieuw zicht op overheden*, Den Haag.

Bouckaert, G., B. de Peuter, W. van Dooren (2003) *Metten en vergelijken van lokale bestuurlijke ontwikkeling: een monitoringsysteem voor het lokaal bestuur in Vlaanderen*, Die Keure: Brugge.

Bruijn, J.A. de (2001) *Prestatiemeting in de publieke sector: tussen professie en verantwoording*, Lemma: Utrecht.

Bruijn, J.A. de (2002) "Prestatiemeting in de publieke sector: strategieën om perverse effecten te neutraliseren" in: *Bestuurswetenschappen*, nummer 2, pp 139-159.

Center for Public Innovation (2007) *Second Society: over vernieuwing in de straat, de stad en de staat. Voorstel voor een praktijkgericht onderzoeksprogramma*, Rotterdam.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2010) *Jaarplan 2010*, Den Haag.

Commissie Autonomie voor de VNG (2004) *Brief van de gemeente aan het Rijk: over de bestuurlijke verhouding tussen het Rijk en de gemeente*, Den Haag.

Dijkstra (2005) *Monitoring en evaluatie Agenda Vitaal Platteland: inventarisatie aanbod monitoringssystemen*, Wageningen UR, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen (werkdocument 8).

Engbersen, R., J. Eggermont, R. Gabriëls, A. Sprinkhuizen red. (1997) *Nederland aan de monitor: het systematisch en periodiek volgen van maatschappelijke ontwikkelingen*, NIZW: Utrecht.

- Fleurke, F. (2007) *Doorwerking Grotestedenbeleid op gemeentelijk niveau: mid-term review besuurlijke vormgeving grotestedenbeleid*, Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (1999) *Catalogus Amsterdamse Monitoren 1999*, Dienst Onderzoek en Statistiek, Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (2002) *Catalogus Amsterdamse Monitoren 2002*, Dienst Onderzoek en Statistiek, Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (2004) *Catalogus Amsterdamse Monitoren 2004*, Dienst Onderzoek en Statistiek, Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (2005) *Update Catalogus Amsterdamse Monitoren 2005*, Dienst Onderzoek en Statistiek, Amsterdam.
- Gemeente Rotterdam (2004) *Catalogus Rotterdamse Monitoren 2004*, Centrum voor Onderzoek en Statistiek, Rotterdam.
- Gemeente Rotterdam (2006) *Catalogus Rotterdamse Monitoren 2006*, Centrum voor Onderzoek en Statistiek, Rotterdam.
- Greene, R.W. (2003) *GIS in public policy: using geographic information for more effective government*, ESRI Press: Redlands (derde druk).
- Hood, C. (1991) "A public management for all seasons?" in: *Public Administration*, Vol. 69, pp. 3-19.
- IPO (2002) *Op schaal gewogen: regionaal bestuur in Nederland in de 21ste eeuw*, Den Haag.
- Kabinet (2004) *Ieder zijn rol: een heroriëntatie op interbestuurlijke verhoudingen*, Den Haag (beleidsverkennde notitie).
- Kool, D. de (2007a) *Monitoring in beeld: een studie naar de doorwerking van monitoren in interbestuurlijke relaties*, Erasmus Universiteit Rotterdam (proefschrift).
- Kool, D. de (2007b) "Monitoring in beeld" in: *Bestuurskunde*, jaargang 16, nummer 2, pp. 92-103.
- Kool D. de (2007c) "Monitoring in het openbaar bestuur" in: *Overheidsmanagement*, nummer 10 (oktober), pp. 6-10.
- Kool, D. de (2008a) *Monitoring in kaart: een studie naar de doorwerking van op GIS gebaseerde beleidsinformatie in het leerproces van organisaties die een rol spelen bij de uitvoering van beleid*, Center for Public Innovation: Rotterdam.
- Kool, D. de (2008b) *Inventarisatie Rijksmonitors 2008 en administratieve lasten*, Center for Public Innovation: Rotterdam.

Kool, D. de (2009) "De administratieve lasten van monitoring" in: *Bestuurskunde*, jaargang 18, nummer 2, pp. 53-62.

Kool, D. de (2010) *Ambtenaren en sociale media: een onderzoek naar de kansen en de risico's van online activiteiten voor ambtenaren*, Center for Public Innovation: Rotterdam.

Mayne, J.M. en E. Zapico-Goni, red. (1997) *Monitoring performance in the public sector: future directions from international experience*, Transaction Publishers, New Brunswick.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (1999) *Bewegend bestuur 1999*, BZK, Directoraat-Generaal Openbaar Bestuur, Den Haag.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2006) *Staat van het Bestuur 2006*, Den Haag.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2007) *Onderzoek naar de administratieve lasten van het Derde Grotestedenbeleid*, uitgevoerd door Twynstra Gudde, Amersfoort.

Ministerie van BZK, IPO en VNG (2000) *Monitoren volgens BANS: inventarisatie en plan van aanpak voor de stroomlijning van bestaande monitoren in het kader van het Bestuursakkoord-nieuwe-stijl*, Den Haag.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2008) *Van Nice to Know naar Need to Know! Visiedocument van het programma beleidsinformatie over de verantwoording van het LNV beleid en de beleidsinformatie die zij daarvoor nodig heeft*, Den Haag.

Ministerie van VROM (2007) *Midtermmeting GSB III*, uitgevoerd door ABF Research, Delft.

MNP en RPB (2008) *Monitor Nota Ruimte: de eerste vervolgmeting*, Nai Uitgevers: Rotterdam.

Moody, R. (2010) *Mapping power: geographical information systems, agenda-setting and policy design*, Erasmus Universiteit Rotterdam (proefschrift).

Platform Meetnetbeheerders (2007) *Informatie over de bodem- en grondwaterkwaliteits meetnetten op hoofdlijnen van de provincies in Nederland* (Elektronisch document).

Poister, Th. H. (1983) *Performance Monitoring*, Lexington Books: Lexington.

Power, M. (1997) *The audit society: rituals of verification*, Oxford University Press: Oxford.

Rijkswaterstaat (2006) *Productcatalogus Basisinformatie Rijkswateren*, Den Haag.

Schmidt, A.M., F.H. Kistenkas, R.L. Vogel en M.E.A. Broekmeijer (2007) *De rapportageverplichtingen van de Directie Natuur van het Ministerie van Landbouw, Natuur en*

Voedselkwaliteit in het kader van wetten en verdragen. Een analyse van informatievragen en informatieaanbod als basis voor het WOT programma Informatievoorziening Natuur, Alterra: Wageningen (Alterra-rapport 1459).

Trimbos-instituut en IVO (2004) *Monitoring van alcohol en drugs onder de loep: een onderzoek naar opbrengst en lacunes van informatiesystemen op het gebied van alcohol en drugs*, Utrecht (in opdracht van ZonMw).

Vedung, E. (1997) *Public policy and program evaluation*, Transaction Publishers: New Brunswick and London.

Verweij, A.O., Goezinne, A. & Dijkstra, A. (1995) *Opmaat tot signalering: instrumentontwikkeling voor de monitor Grotestedenbeleid*, ISEO, in opdracht van de minister van BZK, Den Haag.

Zeef, P. (1994) *Tussen toezien en toezicht: veranderingen in bestuurlijke toezichtsrelaties door informatisering*, Phaedrus: Rotterdam (proefschrift).

BIJLAGE 1 MONITOREN MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN

- 1 Campagne-effectonderzoek

BIJLAGE 2 MONITOREN MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

- 1 Arbeidsmarktmonitor Rijk
- 2 WAO-monitor
- 3 Periodiek Onderhoudsrapport Gemeenten
- 4 Internetmonitor Overheidswebsites (Overheid.nl-monitor)
- 5 Personeels- en Mobiliteitsonderzoek (POMO)
- 6 Financieel overzicht gemeenten
- 7 Maten voor gemeenten
- 8 Interprovinciale vergelijking
- 9 Overzicht specifieke uitkeringen
- 10 Kengetallen
- 11 Integrale Veiligheidsmonitor (IVM)
- 12 Veiligheidsmonitor Rijk
- 13 Terrorisme Monitor
- 14 Nulmeting Externe Inhuur
- 15 Landelijke Criminaliteitskaart (LCK)

BIJLAGE 3 MONITOREN MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

- 1 OS Resultatenrapportage
- 2 BZ Jaarverslag
- 3 Jaarverslag per budgethouder
- 4 Track record
- 5 Sector track record
- 6 Activiteitenbeoordeling

BIJLAGE 4 MONITOREN MINISTERIE VAN DEFENSIE

- 1 Integrale Monitor Personeelsvoorziening Defensie
- 2 Maandrapportages
- 3 Budgetmonitor
- 4 Project Informatie Database
- 5 Onderzoeksmonitor
- 6 Monitor Financieel Beheer
- 7 Monitor Publieke Opinie Uruzgan
- 8 Monitor Steun en Draagvlak
- 9 Monitor Veranderingen Personele Veld

BIJLAGE 5 MONITOREN MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

- 1 Monitor Nieuw Ondernemerschap
- 2 Periodieke werkplanrapportages
- 3 EZ-Verandermonitor
- 4 Monitoring en effectmeting van het EZ Technologie-instrumentarium (MEET)
- 5 Netwerken in Cijfers
- 6 Kenniseconomie Monitor
- 7 Life Sciences Monitor
- 8 De digitale economie
- 9 Publicatie Opkomende Markten
- 10 Monitor Financiële sector
- 11 Transparantiebenchmark
- 12 Benchmark Gemeentelijk Ondernemersklimaat (BGO)
- 13 Monitor Pieken in de Delta

BIJLAGE 6 MONITOREN MINISTERIE VAN FINANCIËN

- 1 Monitor Geïntegreerd Middelenbeheer
- 2 Fiscale monitor
- 3 Personeelsmonitor Belastingdienst
- 4 Monitoring Commissie Corporate Governance Code

BIJLAGE 7 MONITOREN MINISTERIE VAN JUSTITIE

- 1 Monitor Criminaliteit en Rechtshandhaving (C&R)
- 2 Monitor moord en doodslag
- 3 Recidivemonitor
- 4 Strafrechtmonitor (SRM)
- 5 Monitor Georganiseerde criminaliteit
- 6 Monitoring strafrechtpleging
- 7 Monitor Veelplegers
- 8 Monitor Mensenhandel
- 9 Monitor Rassendiscriminatie
- 10 Monitor Bestrijding Witwassen
- 11 Monitor Criminaliteit Bedrijfsleven (MCB)
- 12 Monitor Rechtsbestel (in ontwikkeling)
- 13 Monitor Zelfrapportage Jeugdcriminaliteit
- 14 Monitor nazorg
- 15 Monitor Rechtsbijstand en Geschiloplossing

BIJLAGE 8 MONITOREN MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

- 1 Natuurbalans
- 2 Waddenzeemonitoring (in kader van TMAP)
- 3 Monitoring soortbeschermingsplannen
- 4 Monitoring EU Plattelandsontwikkelingsprogramma's
- 5 Monitoring EU structurenquêtes
- 6 Bosreservatenonderzoek
- 7 LEI boekhoudnet voor bosbedrijven
- 8 Monitoring Bos en Landgebruik (in kader van Kyoto)
- 9 Forest Focus
- 10 FRA rapportage
- 11 Monitoringrapportage mineralen en ammoniakbeleid
- 12 Monitoring pathogenen in kip en kipproducten
- 13 Monitoring import genetisch gemodificeerde dieren
- 14 Monitoring salmonella in Nederland
- 15 Monitoring pluimvee op aanwezigheid vogelpest
- 16 Monitoring ingeente hobbydieren en wilde vogels
- 17 Graslandgebruik
- 18 Steekproeven rundvee- en varkensstapel
- 19 Oogstraming akkerbouwgewassen
- 20 Groenten open grond
- 21 Bologische landbouw
- 22 Onderzoek boomkwekerij gewassen
- 23 Areaal fruit
- 24 Agrarische dienstverlening
- 25 Prijnsindexcijfers afzet en verbruik
- 26 Bestrijdingsmiddelengebruik
- 27 Welzijnsmeting fokdieren
- 28 Vis(serie)monitoring
Jaarrapportage actieve vismonitoring zoete
- 29 rijkswateren
- 30 EKO-monitor
- 31 Bio-monitor
- 32 Monitoring Nationale Landschappen
- 33 Florbase
- 34 Netwerk Ecologische Monitoring
- 35 Florameetnet
- 36 Meetnet verdroging
- 37 Meetnet Functievervulling (Bos)
- 38 Meetnet kleine landschapselementen
- 39 Landelijk meetnet effecten mestbeleid
- 40 Meetnet Ammoniak in Natuurgebieden

BIJLAGE 9 MONITOREN MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

- 1 BaMa monitor
- 2 Rol van ouderen in SF
- 3 Vakmensen voor de klas
- 4 Monitor Voortgang Regeling Risicoregio's
- 5 Monitor Voortgang Regeling Opleiden in de School
- 6 Arbeidsmarktbarometer MBO
- 7 Arbeidsmarktbarometer Primair Onderwijs
- 8 Arbeidsbarometer Voortgezet Onderwijs
- 9 Arbeidsbarometer BVE
- 10 Onderwijs en Arbeidsmarkt
- 11 Monitor deelnemersinformatie BVE
- 12 Internationale HO-monitor
- 13 Centres of excellence van onderwijs en onderzoek
- 14 Participatiegraad
- 15 PIRLS
- 16 Monitor Sociale veiligheid in het onderwijs
- 17 Landelijke Veiligheidsmonitor V(S)O
- 18 Kennis in Kaart
- 19 Studentenmonitor
- 20 Schoolkostenmonitor
- 21 Aandachtgroepenmonitor
- 22 Loopbaanmonitor Onderwijs
- 23 Monitor Arbeid, Zorg en Levensloop in het Onderwijs
- 24 Scholierenmonitor
- 25 Onderwijsmeter
- 26 Bestel in Beeld
- 27 Monitor Beleidsagenda Lerarenopleidingen
- 28 Brede Scholen in Nederland
Monitor Internationale mobiliteit in het onderwijs in
- 29 Nederland
- 30 Emancipatiemonitor
- 31 Studiekeuzemonitor
- 32 Monitor Gebouwd Erfgoed

BIJLAGE 10 MONITOREN MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

- 1 Monitor Leren en Werken
- 2 Monitor Betalingsachterstanden
 Monitor Bestuurlijk Akkoord SZW-VNG
- 3 (participatie)
- 4 WSW-monitor
- 5 OSA-aanbodpanel
- 6 OSA-vraagpanel
- 7 Nationale enquête arbeidsomstandigheden
- 8 Werkgeversenquête Arbeidsomstandigheden
- 9 Monitor Arbo in bedrijf
- 10 Monitor Arbeidsongevallen
- 11 Rapportage Beroepsziekten
- 12 Nationale Verzuimstatistiek
- 13 AVON monitor
- 14 Arbeidsvoorwaarden in ontwikkeling
- 15 Naleving OR
- 16 Voor- en najaarsrapportage cao-afspraken
- 17 WTV monitor
- 18 Laagste loonschalen
- 19 Langer doorwerken
- 20 Preventie en Ziekteverzuim
- 21 Arbeid en zorg
- 22 Flexibiliteit en Zekerheid
- 23 Statistieken Bijstand
 Statistiek Reïntegratie door Gemeenten (SRG) /
- 24 Reïntegratiemonitor
 Trendrapportage arbeidsongeschiktheid en
- 25 werkhervatting

BIJLAGE 11 MONITOREN MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT

- 1 Klantenbarometer
- 2 Landelijk Meetnet Water
- 3 Monitor Verkeersveiligheid Rijkswegen Zuid-Holland
- 4 CIW (Water)Enquête
- 5 Water in Cijfers (achtergronddocument bij Water in Beeld)
- 6 V&W Monitor
- 7 Draagvlakonderzoek
- 8 Goederenvervoermonitor
- 9 Nederland en de scheepvaart op de binnenwateren
- 10 Beleidsmonitor Zeescheepvaart
- 11 Economische betekenis van Nederlandse zeehavens (tbv Havenmonitor)
- 12 WaterStat
- 13 Kustbroedvogels in het Deltagebied
- 14 Watervogels in de zoute Delta
- 15 Biomonitoring van fytoplankton in de Nederlandse zoute wateren
- 16 Biomonitoring van microzooplankton in de Nederlandse zoute wateren
- 17 Jaarboek Monitoring Rijkswateren
- 18 Monitoring diagnose kwaliteit oppervlaktewater
- 19 Monitoring Waterbodemsanering
- 20 Stedelijk Waterbeheer aan de Monitor
- 21 Nationale mobiliteitsmonitor
- 22 Monitor Stedelijke bereikbaarheid (had al vermeld moeten zijn)
- 23 Monitor Sociale Veiligheid in openbaar vervoer
- 24 Monitoring Meerjarenprogramma Campagnes Verkeersveiligheid
- 25 Monitor Nautische Veiligheid
- 26 Short Sea Monitor
- 27 Monitor Afstand houden automobilisten
- 28 Monitor gebruik beveiligingssmiddelen
- 29 Monitor rijden onder invloed in Nederland
- 30 Monitor fietsverlichting
- 31 Rapport Verkeersongevallen in Nederland
- 32 Veiligheidsbalans
- 33 Rapport Hoofdwegennet (HWN)
- 34 Gebruikerstevredenheidsonderzoek
- 35 Risicoatlas vervoer gevaarlijke stoffen
- 36 Periodiek Regionaal Onderzoek Verkeersveiligheid (PROV)
- 37 Taximonitor Bedrijven
- 38 Taximonitor Gebruikers
- 39 Mobiliteitsbalans
- 40 Jaarrapportage luchtkwaliteit
- 41 Jaarlijks overzicht geluidsbelasting
- 42 Jaarlijks overzicht verontreinigde locaties
- 43 Jaarrapportage broedvogels
- 44 Jaarrapportage Ecotoxicologie
- 45 Jaarrapportage macrofauna
- 46 Jaarrapportage oevervegetatie
- 47 Jaarrapportage Signalering Morfologie Westerschelde
- 48 Jaarrapportage Vissen
- 49 Jaarrapportage Waterplantenvegetatie

- 50 Jaarrapportage Watervogels
- 51 Jaarrapportage Zwemwaterkwaliteit
- 52 Monitoringanalyse Vegetatie
- 53 Periodiek overzicht vegetatietypen in bermen van rijkswegen
- 54 Onderzoek Verplaatsingen in Nederland (OVIN)
- 55 Toxiteitstoets oppervlaktewater
- 56 Water in Beeld
- 57 Monitoring Kaderrichtlijn Water (KRW)

BIJLAGE 12 MONITOREN MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

- 1 Monitor extramurale AWBZ-zorg
- 2 Monitor Ziekenhuiszorg
- 3 Trendrapport bewegen en gezondheid
- 4 Monitor Fysiotherapie
- 5 AWBZ zorgregistratiesysteem
- 6 Monitor Verloskundige Zorgverlening
- 7 Panel Verpleegkundigen en verzorgenden
- 8 Nationaal Panel Chronisch Zieken en Gehandicapten
- 9 GI Peilingen
- 10 Nationale Drugsmonitor (NDM)
- 11 Nationale Monitor Geestelijke Gezondheid (NMG)
- 12 Monitor Wet Maatschappelijke Opvang (MMO)
- 13 Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study (NEMESIS)
- 14 Landelijk Alcohol en Drugs Informatiesysteem (LADIS)
- 15 Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV)
- 16 Monitoring drinkwater
- 17 Monitor resultaten geluid
- 18 Beleidsmonitoring radioactieve stoffen en straling (ook meetnet)
- 19 Landelijk Meetnet Bodemkwaliteit (LMB)
- 20 Landelijk Meetnet Effecten Mestbeleid
- 21 TrendMeetnet Verzuring (TMV)
- 22 Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML)
- 23 UV Monitoring
- 24 Bodem Ecosystemen
- 25 Monitoring ozonlaag
- 26 Zorgbalans
- 27 Landelijk Meetnet grondwaterkwaliteit
- 28 Zorgatlas
- 29 Monitor Gezondheidsachterstanden (MGA)
- 30 Landelijke Monitor Gezondheid
- 31 Monitoren van Alcoholbeleid
- 32 Monitor Arbeidsmarkt Zorg
- 33 Monitoren Zorgverzekeringswet
- 34 Landelijk Informatie Netwerk Huisartsenzorg (LINH)
- 35 Monitor Eigen risico
- 36 Monitor Zorgverzekeringsmarkt
- 37 Monitor Huisartsenzorg
- 38 Monitor Medisch Specialistische Zorg
- 39 Monitor Sportbeleid
- 40 VWS-verzekerdenmonitor
- 41 Monitor Dure Geneesmiddelen
- 42 Monitoring Contractering Farmacie

BIJLAGE 13 MONITOREN MINISTERIE VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER

- 1 Monitor Bodem en Grondwater
- 2 Handhaving Bouwregelgeving
- 3 Dienstverleningsmonitor
- 4 Monitor Bouwen en Wonen
- 5 Duurzaam Bouwen (DuBo)
- 6 Integraal Bedrijventerrein Informatiesysteem
- 7 Monitor Nieuwe Woningen (MNW)
- 8 Monitor NOX-emissie
- 9 Monitor Nota Ruimte
- 10 Monitor Bestemmingsplancapaciteit
- 11 Woononderzoek Nederland
- 12 Woningmarktmonitor
- 13 Belevingswaardemonitor
- 14 Monitor GSB
- 15 Outcomemonitor Wijkaanpak
- 16 Leefbarometer
- 17 Bewoners Nieuwe Woningen (BNW)
- 18 Vertrouwensindex koopwoningenmarkt
- 19 Monitor Woningbouwafspraken
- 20 Besluit Luchtkwaliteit
- 24 Wet Geluidhinder
- 25 Milieuverkenning
- 26 Milieubalans
- 27 Monitor Bodemsanering
- 28 Monitoring provinciale en lokale luchtkwaliteit
- 29 Monitor Inburgering
- 30 Monitor Criminaliteit onder herkomstgroepen
- 31 Emissiemonitor
- 32 Milieumonitor Straling

BIJLAGE 14 MONITOREN CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK

- 1 Jaarboek Welvaartsverdeling
- 2 Jaarboek Wonen
- 3 Allochtonen in Nederland
- 4 Bedrijvenregister
- 5 Statistisch jaarboek
- 6 Statistisch bulletin
- 7 Macro-economische verkenningen
- 8 Industriemonitor
- 9 Maandstatistiek van de bevolking
- 10 Toerisme en Recreatie in cijfers
- 11 Bevolkingstrends
- 12 Maandstatistiek van de bevolking
- 13 Jaarboek Onderwijs in cijfers
- 14 Assurantie Jaarboek
- 15 Kennis en economie
- 16 De Nederlandse economie
- 17 De Nederlandse conjunctuur
- 18 Brandweerstatistiek
- 19 Landbouwtelling
- 20 Het jaar in cijfers
- 21 Jaarboek onderwijs in cijfers
- 22 Sociaal-economische trends
- 23 Maandstatistiek Prijzen
- 24 Financiële Maandstatistiek
- 25 Monitor detailhandel
- 26 Maandstatistiek Internationale handel
- 27 Maandstatistiek Bouwnijverheid
- 28 Statistiek van Personenvervoer
- 29 Statistiek van Nederlandse motorvoertuigenpark
- 30 Statistiek van Goederenvervoer
- 31 Maandstatistiek verkeer en vervoer
- 32 Energiemonitor
- 33 Vademecum gezondheidsstatistiek
- 34 Gevangenisstatistiek
- 35 Permanent Onderzoek Leefsituatie
- 36 Tijdbestedingsonderzoek (TBO)
- 37 Dagrecreatie Onderzoek (DRO)
- 38 Continue Vakantie Onderzoek (CVO)
- 39 Onderzoek Verplaatsingen in Nederland (OVIN)
- 40 Enquête beroepsbevolking
- 41 Sociale monitor
- 42 Monitor Zakelijke Diensten
- 43 Monitor Motor- en Autobranche
- 44 Monitor Handel en Horeca
- 45 Monitor Schoonmaakbranche
- 46 Monitor Architecten en Ingenieurs
- 47 Monitor Uitzendbranche
- 48 Monitor Reclamebranche
- 49 Monitor Computerbranche

- 50 Monitor Juridische en Economische Diensten
- 51 Monitor Dienstenprijzen
- 52 Gezondheidsenquête
- 53 Factsheet Conjunctuur

BIJLAGE 15 MONITOREN PLANBUREAU VOOR DE LEEFOMGEVING

- 1 Compendium voor de Leefomgeving
- 2 Ruimtemonitor
- 3 Emissieregistratie
- 4 De Staat van het Klimaat
- 5 Monitor Schoon en Zuinig
- 6 Monitor Duurzaam Nederland

BIJLAGE 16 MONITOREN SOCIAAL EN CULTUREEL PLANBUREAU

- 1 De Sociale Staat van Nederland (SSN)
- 2 Armoedebericht en Armoedemonitor
- 3 Jaarrapport Integratie
- 4 Monitor Ouderenbeleid
- 5 Rapportage Jeugd
- 6 Rapportage Gehandicapten
- 7 Discriminatiemonitor niet-westerse allochtonen op de arbeidsmarkt
- 8 Maten voor gemeenten
- 9 Continue Onderzoek Burgerperspectieven (COB)
- 10 Trendrapportage arbeidsongeschiktheid en werkhervatting

